

Sygn. akt I ACa 965/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Maria Iwankiewicz
Sędziowie:	SSA Iwona Wiszniewska (spr.) SSA Artur Kowalewski
Protokolant:	sekr. sądowy Justyna Kotlicka

po rozpoznaniu w dniu 3 marca 2016 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej w W.

przeciwko K. M. i R. M. (1)

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne

na skutek apelacji pozwanej R. M. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 16 czerwca 2015 roku, sygn. akt I C 669/14

I. oddala apelację,

II. zasądza od pozwanej R. M. (1) na rzecz powódki Banku (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA A. Kowalewski SSA M. Iwankiewicz SSA I. Wiszniewska

Sygn. akt I ACa 965/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 marca 2014 r., powód Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł na podstawie art. 531 k.c., w zw. z art. 527 k.c. o uznanie za bezskuteczną, wobec Banku (...) S.A. z siedzibą w W., umowę darowizny, zawartą pomiędzy R. M. (2) i R. M. (1) w dniu 12 lipca 2011 r., na mocy której R. M. (2) darował R. M. (1) nieruchomość gruntową zabudowaną, położoną w miejscowości S., gmina B., woj. (...), numer działki (...), dla której Sąd Rejonowy

w Stargardzie Szczecińskim VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzi Księgę Wieczystą o numerze (...).

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że R. M. (2) jest dłużnikiem powoda, Banku (...) S.A. w W., gdyż zawarł z Bankiem umowę kredytu, w rachunku bieżącym, z dnia 14 sierpnia 2008 r. Ponadto w dniu 14 lipca 2011 r. zawarł z Bankiem Aneks nr (...) do ww. umowy, na mocy którego dłużnik uzyskał od Banku odnawialny kredyt w wysokości 150.000 złotych. Przed zawarciem ww. aneksu w dniu 5 lipca 2011 r. złożył w Banku wniosek kredytowy, w którym wykazał swój stan majątkowy i podał, że jest między innymi właścicielem ww. nieruchomości.

O dokonaniu przez dłużnika darowizny powód dowiedział się dopiero po zawarciu z Dłużnikiem Aneksu nr (...), z dnia 14 lipca 2011 r. Zgodnie z informacjami zawartymi w księgach wieczystych nieruchomości, wnioski o ujawnienie w księgach dokonania darowizny, zostały złożone 15 lipca 2011 r.

W odpowiedzi na pozew z dnia 27 stycznia 2015 r. pozwana R. M. (1) wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 16 czerwca 2015 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie w sprawie sygn. akt I C 669/14 wydanym wobec pozwanej R. M. (1) uznał za bezskuteczną wobec Banku (...) S.A. z siedzibą w W. czynność prawną zawartą w dniu 12 lipca 2011 r. umowę darowizny pomiędzy R. M. (2) a R. M. (1) nieruchomości gruntowej zabudowanej, położonej w miejscowości S., gmina B. w (...), numer działki (...), dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Ponadto zasądził od obu pozwanych K. M. i R. M. (1) na rzecz powoda kwoty po 7 903 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwoty po 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w zakresie dotyczącym pozwanej R. M. (1) ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 23 lipca 2009 r., R. M. (2) złożył wniosek o przyznanie limitu kredytowego, z przeznaczeniem na bieżącą działalność gospodarczą. Jako okres kredytowania wskazał 1 rok.

Do wniosku załączył informację o stanie majątkowym. R. M. (2) podał, że posiada następujące nieruchomości: mieszkanie, położone w S., przy ul. (...), obciążone hipoteką na kwotę 100.000 złotych, o wartości 350.000 złotych, mieszkanie położone w S., przy ul. (...), własnościowe, o wartości 280.000 złotych oraz udział we współwłasności działki położonej w S. (...), o wartości 100.000 złotych.

W dniu 5 lipca 2011 r., R. M. (2) złożył wniosek o przyznanie kredytu w rachunku bieżącym, z przeznaczeniem na bieżące finansowanie jego przedsiębiorstwa. Wnioskowana kwota transakcji wynosiła 150.000 złotych, okres kredytowania zaś 12 miesięcy, a termin ostatecznej spłaty - 13 lipca 2012 r.

W informacji o stanie majątkowym, stanowiącej załącznik wniosku, R. M. (2) podał, że posiada następujące nieruchomości: dom mieszkalny w S. (...), obciążony hipotecznie na kwotę 525.000 złotych o wartości 480.000 złotych. Ponadto podał, że pozostałe nieruchomości, które posiada, wymienił w poprzednim wniosku.

W chwili składania wniosku dłużnik korzystał z kredytu na podstawie umowy z dnia 14 sierpnia 2008 r., łączącej go z bankiem i aneksu do tej umowy Nr (...), zawartego przez strony w 2010 r. W dniu 12 lipca 2011 r., z tytułu korzystania z kredytu R. M. (2) posiadał zadłużenie w kwocie 112.268,60 złotych.

W dniu 12 lipca 2011 r., przed notariuszem J. M. (rep. A (...)) R. M. (2) dokonał na rzecz R. M. (1) darowizny nieruchomości gruntowej zabudowanej, położonej w miejscowości S., gmina B., woj. (...), numer działki (...), dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

W dniu 12 lipca 2011 r., przed notariuszem J. M. (rep. A (...)), R. M. (2) dokonał darowizny na rzecz W. T. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie X Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

W dniu 12 lipca 2011 r., przed notariuszem J. M. (rep. A (...)), R. M. (2) dokonał na rzecz K. M. darowizny udziału w wysokości 1/2 nieruchomości gruntowej zabudowanej, położonej w miejscowości S., gmina B., woj. (...), numer działki (...), dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim, VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), oraz darowizny spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy w Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie X Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

W dniu 14 lipca 2011 r., pomiędzy Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W., a R. M. (2), został zawarty Aneks nr, 3 do umowy nr (...), z dnia 14 sierpnia 2008 r. Na podstawie § 1 ust. 1 aneksu, Bank udzielił Kredytobiorcy odnawialnego kredytu na bieżące finansowanie działalności gospodarczej. Kredyt w wysokości 150.000 złotych był dostępny w okresie 12 miesięcy: od 14 lipca 2011 r., do 12 lipca 2012 r. Termin spłaty Kredytu upływał w dniu 13 lipca 2012r. Po 12 lipca 2012 r., okres obowiązywania niniejszej umowy, zwanej dalej umową, ulegał przedłużeniu na kolejne dwunastomiesięczne okresy, jeśli spełnione zostaną następujące warunki:

1. Kredytobiorca dostarczy na prośbę Banku w terminie 30 dni przed terminem spłaty kredytu wszystkie dokumenty i informacje niezbędne do dokonania oceny zdolności kredytowej,
2. w niepodważalnej ocenie Banku kondycja finansowa Kredytobiorcy pozwoli na utrzymanie kwoty Kredytu w wysokości określonej w umowie, z zastrzeżeniem ust.3,
3. Kredytobiorca lub Bank najpóźniej w ostatnim dniu okresu obowiązywania umowy nie złożą oświadczenia o rezygnacji z przedłużenia okresu obowiązywania umowy,
4. Bank nie stwierdził, że Kredytobiorca naruszył warunki umowy, żaden z warunków Kredytu w tym prawne zabezpieczenie, o którym mowa w § 3 nie ulega zmianie.

W celu uniknięcia jakichkolwiek wątpliwości, strony ustaliły, że przedłużenie umowy, nie będzie stanowiło odnowienia w rozumieniu art. 506 k.c.

Spłata Kredytu miała następować automatycznie, z wpływów na rachunek wskazany w umowie. Kredytobiorca upoważnił Bank do obciążania rachunku, spłatą odsetek i prowizji od Kredytu i zobowiązał jest zapewnić na rachunku bieżącym, środki wystarczające na spłatę zobowiązań.

Zawarcie tego aneksu powodowało, że R. M. (2) nie był zobowiązany do spłaty posiadanego z tytułu kredytu zadłużenia w kwocie 112.268,60 złotych, w związku z upływem terminu, na który została zawarta umowa w 2010 r.

W sprawie egzekucyjnej z wniosku Bank (...) S.A. w W. przeciwko dłużnikowi R. M. (2) Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie R. W. wysłuchując wierzyciela w trybie art. 827 k.p.c. poinformował, że postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 900/13 będzie umorzone.

W stosunku do dłużnika komornik prowadził 8 postępowań egzekucyjnych, w których łączna zaległość wynosiła 380.000 zł

W dniu 8 lutego 2013 r., powód wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), przeciwko R. M. (2), dotyczący zobowiązań dłużnika, wynikających bezpośrednio z czynności bankowej tj. z Umowy Nr (...), kredytu w rachunku bieżącym z dnia 14 sierpnia 2008 r., wraz z Aneksem nr (...) z dnia 28 lipca 2009 r., Aneksem Nr (...) z dnia 13 lipca 2010 r., i Aneksem Nr (...) z dnia 14 lipca 2011 r., zwartej pomiędzy Bankiem, a dłużnikiem.

Zobowiązania pieniężne Dłużnika wobec Banku na dzień wystawienia BTE kształtowały się następująco: należność główna w kwocie 85.700,63 zł, odsetki należne, naliczane od kapitału od dnia 17 marca 2012 r., do dnia 12 lipca 2012 r. włącznie oraz od kapitału przeterminowanego od dnia 13 lipca 2012 r., do dnia 7 lutego 2013 r., włącznie w kwocie 15.081,26 złotych, odsetki bieżące od kwoty zadłużenia wymagalnego wynoszącego 100.781,89 złotych od dnia 8 lutego 2013 r., włącznie, do dnia całkowitej spłaty, naliczane w wysokości 4 x stopa kredytu lombardowego NBP, należne opłaty i prowizje za prowadzenie rachunku złotowego w kwocie 342,65 złotych.

Postanowieniem z dnia 6 marca 2013 r., Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, w sprawie sygn. akt IX Co 1159/13, nadał klauzulę wykonalności powyższemu bankowemu tytułowi wykonawczemu, co do pkt I ppkt 1, pkt I ppkt i pkt I ppkt 3, z ograniczeniem możliwości prowadzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie powyższego tytułu egzekucyjnego do kwoty 300.000 złotych.

Na podstawie tego tytułu wykonawczego powód wystąpił o wszczęcie egzekucji, która była prowadzona w sprawie Km 900/13 i która okazała się bezskuteczna. W toku czynności wysłuchania wierzyciela, w trybie art. 827 k.p.c., w piśmie z dnia 20 stycznia 2014 r, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie R. W., prowadzący egzekucję, poinformował Bank, że postępowanie egzekucyjne w sprawie zostanie umorzone. Komornik relacjonując posiadane informacje na temat majątku R. M. (2) podał, że w stosunku do dłużnika prowadził 8 postępowań egzekucyjnych, w których łączna zaległość na rzecz wierzycieli wynosiła około 380.000 złotych (z czego ok. 43.000 złotych na rzecz ZUS, który korzysta z pierwszeństwa zaspokojenia). W toku prowadzonych postępowań komornik ustalił, że dłużnik w dniu 12 lipca 2011 r. darował następujące nieruchomości:

- spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położone w S. przy ul. (...), o pow. 66,91 m², nr KW (...);

- udział w 1/2 części zabudowanej nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu nr (...), o pow. 0,6137 ha, położonej w S., nr KW (...) oraz spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy ul. (...), o pow. 52,21 m², nr KW (...)

- własność działki nr (...), o pow. 0,0740 ha położonej w S. nr KW (...).

Dłużnik aktualnie nie jest właścicielem nieruchomości na terenie Gminy Miasta S.. W toku prowadzonych postępowań egzekucyjnych dokonano zajęcia i sprzedaży ruchomości dłużnika, a środki uzyskane z licytacji ruchomości zostały rozdysponowane pomiędzy wierzycieli, zgodnie z planami podziałów. Nie ustalono, by dłużnik posiadał inne pojazdy, ponad sprzedane w toku egzekucji. Zajęcia rachunków bankowych dłużnika okazały się tylko częściowo skuteczne. Łącznie wyegzekwowano kwotę około 93.000 złotych.

Pismem z dnia 27 stycznia 2014 r., powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 112.692,51 złotych, z tytułu pokrzywdzenia Wierzyciela w związku z przekazaniem przez R. M. (2) K. M. spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy ul. (...), zapisanego w KW nr (...) oraz udziały 1/2 w zabudowanej działce gruntu (...) w S., zapisanej w KW nr (...).

Zdaniem Sądu pierwszej instancji powództwo w zakresie dotyczącym pozwanej R. M. (1) okazało się uzasadnione. Istota sporu dotyczyła istnienia podstaw do dochodzenia przez powoda Bank (...) S.A., orzeczenia o bezskuteczności w stosunku do niego, umowy darowizny, zawartej przez R. M. (2) i R. M. (1) w dniu 12 lipca 2011 r., na mocy której R. M. (2) darował R. M. (1) nieruchomość gruntową zabudowaną, położoną w miejscowości S., gmina B., woj. (...), numer działki (...), dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

Zdaniem Sądu Okręgowego bez znaczenia dla sprawy były okoliczności, czy pozwana miała świadomość pokrzywdzenia wierzycieli R. M. (2) przez zawarcie z nim umowy darowizny. Zeznania świadków i pozwanej nie

wykazały, że zobowiązanie R. M. (2) wobec Banku nie istnieje, czy chociażby, że w dniu 12 lipca 2011 r., nie był on zobowiązany wobec powoda.

Pozwana nie wykazała, w ocenie Sądu pierwszej instancji, że w chwili dokonywania darowizny nie wiedziała o zadłużeniu R. M. (2), ani nie знаła jego sytuacji finansowej. Świadkowie przyznali, że zarówno matka jak i żona pozwanego pozostawały w bardzo dobrych relacjach i relacje te były zawsze między nimi dobre.

Sąd Okręgowy wskazał, że powództwo zostało oparte na treści przepisów art. 527 i art. 528 k.c., regulujące instytucję skargi pauliańskiej.

Wskazał, że czynność prawna dokonana pomiędzy R. M. (1) i R. M. (2) była czynnością bezpłatną. Na podstawie zawartej umowy darowizny pozwana w niniejszej sprawie uzyskała korzyść majątkową w postaci nieruchomości gruntowej zabudowanej, położonej w miejscowości S., gmina B..

Wskazał, że przy zastosowaniu przepisu cytowanego art. 528 k.c., odpada obowiązek wykazania przez wierzyciela działania osoby trzeciej w złej wierze, a do zaskarżenia czynności wystarczy spełnienie pozostałych warunków z art. 527 § 1 i 2 k.c. W doktrynie oraz orzecznictwie przyjmuje się, że art. 528 k.c., jako dalej idący, wyłącza stosowanie art. 527 § 3 k.c. Komentowany przepis statuuje bowiem surowsze przesłanki uznania czynności za bezskuteczną, niż czyni to § 3 art. 527 k.c. Jeżeli zatem drugi z wymienionych przepisów dostatecznie pewnie usprawiedliwia żądanie strony powodowej, to odwoływanie się do pierwszego z nich jest bezprzedmiotowe

W niniejszej sprawie Sąd pierwszej instancji ustalił, że czynności prawne, na skutek której pozwane uzyskały korzyść majątkową, zostały podjęte. Żadna ze stron postępowania o zawarciu i obowiązywaniu zaskarżonej umów darowizny nie przeczyła. Wobec tego bezspornym zatem było, że pierwsza z wymaganych przesłanek, do stwierdzenia bezskuteczności czynności prawnej została spełniona.

Działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, została przez powoda wykazana. Natomiast pozwanej, za pomocą przedstawionych dowodów, nie udało się o istnieniu zaprzeczyć. W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że R. M. (2), już w chwili dokonywania trzech darowizn, w dniu 12 lipca 2011 r., miał świadomość obowiązku rozliczenia się z powodem, gdyż kilka dni wcześniej wystąpił do Banku o udzielenie mu kredytu w kwocie 150.000 złotych, w ramach kredytu odnawialnego dla małych i mikro przedsiębiorstw. Do wniosku dołączył informację o posiadanym majątku i w tym wniosku podał, że jest właścicielem między innymi spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S., przy ul. (...). Dłużnik w dniu 12 lipca 2011 r., korzystał z takiego kredytu, na podstawie umowy z 14 sierpnia 2008 r., i aneksu Nr (...) do tej umowy, a jego zadłużenie z tego tytułu na 12 lipca 2011 r., wynosiło 112.268,60 złotych. Dłużnik R. M. (2), ubiegał się o przyznanie kredytu po raz trzeci, na kolejny rok i z tego powodu nie był zobowiązany do natychmiastowej spłaty zadłużenia.

W dniu 12 lipca 2011 r., w tej samej kancelarii notarialnej, przed notariuszem J. M., R. M. (2) zawarł kilka umów darowizny, dotyczących wszystkich wskazanych przez niego we wniosku kredytowym nieruchomości. W ocenie sądu takie zachowanie dłużnika dodatkowo świadczy o jego świadomości w zakresie pokrzywdzenia wierzyciela. Skoro jeszcze przed otrzymaniem decyzji o przyznaniu kredytu, ale już po złożeniu wniosku i posiadając realne zadłużenie wyzbył się w ciągu jednego dnia całego swojego majątku nieruchomego.

Sąd Okręgowy podniósł, że przy ocenie świadomości dłużnika, że działa z pokrzywdzeniem wierzyciela należało wziąć pod uwagę fakt, że już w 2012 r., przeciwko dłużnikowi toczyły się postępowania egzekucyjne z wniosków innych wierzycieli. Jak wynika z informacji udzielonych przez komornika wierzycielowi, przeciwko dłużnikowi toczyło się 8 postępowań egzekucyjnych, między innymi na rzecz ZUS. Prowadzone egzekucje nie doprowadziły do zaspokojenia wierzycieli. Ta okoliczność potwierdza w ocenie sądu, że działanie dłużnika, polegające na wyzbyciu się jego majątku nieruchomego zmierzało do pokrzywdzenia wierzycieli.

W tym aspekcie zeznania przesłuchanych w sprawie świadków i twierdzenia stron nie mogły niczego zmienić. Bez znaczenia były ustalenia członków rodziny pozwanej, co do losów darowanego mieszkania, czynione w przeszłości

pomiędzy nimi, skoro z dokumentów przedstawionych przez powoda wynikał konkretny stan rzeczy, a pozwana treści tych dokumentów nie zaprzeczała. Pozwana wiedziała, kiedy zaczęły się jego problemy finansowe.

Nie miała również znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy okoliczność, że w dniu 12 lipca 2011 r., dłużnik posiadał płynność finansową, polegającą na zdolności spłaty zobowiązań. Istotne dla niniejszej sprawy znaczenie miał fakt, że w dniu 12 lipca 2011 r., dłużnik posiadał konkretne zadłużenie wobec powoda i oczywistym było, że w przypadku niemożności spłaty tego zadłużenia Bank został pozbawiony wyegzekwowania roszczeń z nieruchomości dłużnika.

Bezspornym w niniejszej sprawie było istnienie po stronie wierzyciela wierzytelności wobec dłużnika. Powód wykazał w niniejszym postępowaniu, że egzekucja prowadzona przeciwko R. M. (2) okazała się bezskuteczna. Pozwana nie zaprzeczyła, jej istnienia, ani nie zgłosiła dowodów na okoliczność nieistnienia wierzytelności w ogóle, czy też w kwocie wymienianej przez wierzyciela. Pozwana w toku niniejszego procesu zmierzała do wykazania, że dłużnik spłaca swoje zadłużenia, jednakże nie wykazała, że jest w stanie uiścić całą należność powodowi. Powód wykazał, że jego należność wobec dłużnika jest w całości wymagalna i nie ma możliwości wyegzekwować jej z majątku dłużnika, z uwagi na brak takiego majątku. Tym samym została spełniona ostatnia z przesłanek, a mianowicie istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności.

Reasumując Zdaniem Sądu Okręgowego powództwa Banku przeciwko pozwanej R. M. (1) okazała się uzasadniona.

O kosztach Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c., a więc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania, obciążając nimi obie pozwane.

Od powyższego wyroku **apelację** wniosła R. M. (1) zaskarżając wydany wobec niej wyrok w całości i zarzucając:

1. błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy poprzez przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że R. M. (2) był dłużnikiem powoda w chwili dokonania czynności prawnych w postaci:

- umowy darowizny z dnia 12 lipca 2011 r., której przedmiotem był udział w wysokości 1/2 w nieruchomości gruntowej zabudowanej położonej w miejscowości S. gmina B. w (...), numer działki (...), dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim VI Zamiejscowym Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...),

- umowy darowizny zawartej w dniu 12 lipca 2011 r., której przedmiotem było spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S. przy ulicy (...), dla którego Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie Wydział X Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą numer (...),

- umowy darowizny zawartej między R. M. (2) i R. M. (1) w dniu 12 lipca 2011 r., na mocy której R. M. (2) darował R. M. (1) nieruchomość gruntową zbudowaną położoną w miejscowości S. w gminie B., w województwie (...), o numerze (...) dla której dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim VI Zamiejscowym Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...),

że rzekomy dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia powoda oraz że czynności te spowodowały jego niewypłacalność;

2. naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 232 k.p.c. oraz art. 6 k.c. poprzez przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że powód udowodnił wszystkie okoliczności faktyczne stanowiące podstawę jego żądania, takie jak działanie dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela;

3. naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd pierwszej instancji granic swobodnej oceny dowodów w skutek braku wszechstronnego rozważania zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego oraz dokonania jego oceny wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego oraz niezgodne z przepisami prawa, skutkujące całkowicie dowolną oceną dowodów, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy.

W tak postawionych zarzutach pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu. Ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skarżąca rozwinęła podnoszone zarzuty zawarte w części wstępnej apelacji.

Na marginesie należy wskazać, iż apelacja drugiej pozwanej K. M. została przez Sąd odrzucona.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie i podlegała oddaleniu.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż Sąd Apelacyjny podzielił poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktycznie i przejął je za własne.

W apelacji w pierwszym zarzucie pozwana kwestionuje ustalony przez Sąd pierwszej instancji stan faktyczny. Zdaniem skarżącej Sąd Okręgowy bezpodstawnie przyjął, iż R. M. (2) w chwili dokonywania na jej rzecz darowizny nieruchomości położonej w miejscowości S. był dłużnikiem Banku i działał ze świadomością pokrzywdzenia powoda, przez co m.in. czynność ta spowodowała jego niewypłacalność. Zarzut ten jest ściśle powiązany z sformułowanym zarzutem pod numerem trzecim, tj. naruszenia prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c., wobec tego Sąd Apelacyjny łącznie odniesie się do obu zarzutów.

Z powyższymi zarzutami nie zgadza się Sąd Apelacyjny. Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego R. M. (2) w chwili zawierania w dniu 14 lipca 2011 r. Aneksu Nr (...) do umowy nr (...), z dnia 14 sierpnia 2008 r. był dłużnikiem Banku. Z wyciągu z rachunku bankowego R. M. (2) prowadzonego przez Bank (powoda) na dzień 12 lipca 2011 r. jego saldo było na minusie wynoszącym 112 268,60 zł (k. 111). Saldo to potwierdzało, iż R. M. (2) posiadał do zapłacenia powodowi zobowiązanie w wysokości 112 268,60 zł. To zaś oznacza, iż był wobec powoda - wierzyciela - był dłużnikiem, ponieważ miał niespłaconą wierzytelność we wskazanej kwocie. Tak więc zarzut pozwanej, iż R. M. (2) nie był dłużnikiem powoda jest chybiony. Należy wskazać, iż w tym samym dniu, czyli 12 lipca 2011 r., R. M. (2) dokonał szeregu bezpłatnych rozporządzeń swoim majątkiem, dokonując między innymi na rzecz pozwanej darowizny ww. nieruchomości. Następnie dwa dni później, pomimo posiadania zobowiązania wobec banku na kwotę 112 268,60 zł, zawarł Aneks Nr (...) do umowy i zaciągnął kolejne zobowiązanie. Przy czym na dzień podpisywania Aneksu Nr (...) nie poinformował Banku o dokonanych darowiznach. R. M. (2) dokonując darowizn wyzbył się wszystkich swoich nieruchomości, pozostawiając jedynie ruchomości. Okoliczności te wprost wskazują na świadome działanie dłużnika mające na celu wyzbycie się majątku, a następnie powiększenie swojego zobowiązania pieniężnego wobec powoda uniemożliwiając tym samym skuteczne wyegzekwowanie zaciągniętych zobowiązań. Potwierdza to umorzenie postępowania egzekucyjnego z powodu bezskuteczności egzekucji.

Niezależnie od powyższego definicja pokrzywdzenia wierzyciela zawarta została w art. 527 § 2 k.c., zgodnie z którym czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Kwestia ta szeroko omawiana była w orzecznictwie Sądu Najwyższego, które to poglądy podziela Sąd Apelacyjny orzekający w niniejszej sprawie. I tak, w wyroku z dnia 6 października 2011 r. sygn. V CSK 493/10 wskazano, że pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia (wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności czynności prawnej).

Z kolei Sąd Najwyższy w wyrok z dnia 9 kwietnia 2010 r. sygn. III CSK 273/09 wskazał, iż przepis zawarty w art. 527 § 2 k.c. posługuje się pojęciem "niewypłacalności" dłużnika oraz "niewypłacalności w wyższym stopniu" niż przed dokonaniem czynności. Każda z tych postaci uzasadnia przyjęcie istnienia pokrzywdzenia wierzyciela. Dla uznania czynności prawnej za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli nie jest wymagane ustalenie określonej skali bądź

stopnia niewypłacalności dłużnika w odniesieniu do stanu, jaki istniał przed dokonaniem zaskarżonej czynności prawnej. Wystarczy więc jakiegokolwiek pogorszenie możliwości zaspokojenia się wierzycieli.

Następnie w wyroku z dnia 27 lutego 2009 r. sygn. V CSK 309/08 - Sąd Najwyższy odnosząc się do zarzutów naruszenia art. 527 § 1 i 2 oraz art. 65 ust. 1 u.k.w.h. podkreślił, że pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia (wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności czynności prawnej). Sytuację kiedy czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela określa § 2 art. 527 k.c. Przepis ten wiąże pokrzywdzenie wierzyciela z rzeczywistą niewypłacalnością dłużnika, która musi istnieć w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez sąd o żądaniu wierzyciela uznania czynności prawnej dłużnika za bezskuteczną (art. 316 § 1 k.p.c.).

W podobnym tonie wypowiedział się w wyroku sygn. V CSK 381/07 z dnia 18 stycznia 2008 r. wskazując, iż na gruncie art. 527 § 2 k.c. jest oczywisty związek pomiędzy pokrzywdzeniem wierzyciela, a niewypłacalnością dłużnika, skoro według treści tego przepisu pokrzywdzenie wierzyciela ma miejsce wówczas, gdy na skutek zaskarżonej czynności dłużnik staje się niewypłacalny lub niewypłacalny w wyższym stopniu niż przed jej dokonaniem. Nie sposób podzielić oceny, że stan niewypłacalności dłużnika powinien mieć miejsce w dacie dokonania zaskarżonej czynności, a przesłanka pokrzywdzenia wierzycieli wystąpić w innej chwili. Przesłanką odnoszącą się do chwili dokonania zaskarżonej czynności jest działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Dla oceny działania dłużnika w tym zakresie nie jest istotny zamiar pokrzywdzenia wierzycieli, lecz wystarcza świadomość dłużnika, że dokonana przez niego czynność może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia. Świadomość ta musi istnieć w chwili dokonania zaskarżonej czynności. Należy pokreślić, że nie musi być ona wynikiem wyłącznie stanu niewypłacalności dłużnika w chwili dokonania czynności. Natomiast jej stwierdzenie w tej dacie może niewątpliwie wskazywać na działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, iż dokonanie szeregu darowizn w dniu 12 lipca 2011 r., w tym darowizny na rzecz pozwanej doprowadziło do stanu niewypłacalności R. M. (2). Dla uznania darowizny za dokonaną z pokrzywdzeniem powoda wystarczyłoby jakiegokolwiek pogorszenie możliwości zaspokojenia się wierzyciela. W przedmiotowej sprawie darowanie pozwanej nieruchomości oraz pozostałe poczynione darowizny doprowadziły do znacznej niewypłacalności dłużnika, co potwierdziło umorzenie postępowania egzekucyjnego z powodu bezskuteczności egzekucji komorniczej.

Słusznie dostrzegł Sąd Okręgowy w swoich rozważaniach, iż zawarcie w jednym dniu kilku umów darowizny, dotyczących wszystkich wskazanych przez dłużnika we wniosku kredytowym nieruchomości, świadczy o celowym działaniu mającym na celu wyzbycie się wszystkich swoich nieruchomości. Tym bardziej, że uczynił to pomiędzy złożonym wnioskiem o kredyt, w którym wskazał własność tych nieruchomości, a zawarciem Aneksu Nr (...), kiedy nie zgłosił iż nie jest już właścicielem tych nieruchomości. Już samo zaplanowane działanie świadczy o świadomości pokrzywdzenia wierzyciela. Jak wskazano wyżej czynność ta doprowadziła do niewypłacalności R. M. (2) i jednocześnie pokrzywdzenia powoda.

Ustawodawca przewidując trudności wierzyciela w wykazaniu u osoby uzyskującej korzyść świadomości działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela wprowadził w art. 528 k.c. ułatwienia, zgodnie z którymi fakt, że osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o tym, że dokonując czynności prawnej dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli nie ma znaczenia w sytuacji, gdy osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie. Nie ma zatem potrzeby wykazywania świadomości osoby trzeciej - pozwanej, która nie może bronić się przez wykazanie, że nie wiedziała lub nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że R. M. (2) działał z pokrzywdzeniem wierzyciela.

W orzecnictwie sądów powszechnych utrwalony jest pogląd, zgodnie z którym w sytuacji gdy bezpłatne korzyści przypadają osobom bliskim dłużnika, należy zastosować wyłącznie art. 528 k.c. jako przepis dalej idący, z pominięciem art. 527 § 3 k.c., a wnioski dowodowe zmierzające do obalenia domniemania z art. 527 § 3 k.c. winny ulec oddaleniu

jako dotyczące faktów niemających znaczenia dla sprawy (por. wyrok z dnia 8 lipca 2014 r. Sądu Apelacyjnego w Warszawie sygn. VI ACa 1655/13, wyrok z dnia 21 marca 2013 r. Sądu Apelacyjnego w Katowicach V ACa 828/12).

W niniejszej sprawie doszło do zbiegu dwóch korzystnych dla wierzyciela podstaw prawnych, to jest dokonanie czynności prawnej nieodpłatnie (darowizny) na rzecz osoby bliskiej - R. M. (1). W tych okolicznościach należało uznać ziszczenie się przesłanek z art. 528 k.c.

W sprawie nie ma znaczenia sytuacja finansowa R. M. (2) w dniu 14 lipca 2011 r., która w ocenie skarżącej była dobra, co dowodzić miało otrzymanie w tym dniu kolejnego kredytu. Również bez znaczenia jest okoliczność, iż problemy finansowe dłużnika zaczęły się po dacie zawarcia aneksu i związane były z prowadzoną działalnością gospodarczą. Jak wskazano wyżej, niewypłacalność i pokrzywdzenie wierzyciela ocenia się nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia. W chwili wytoczenia powództwa R. M. (2) był niewypłacalny, czego dowodem było umorzenie postępowania egzekucyjnego. Tym samym nie ma znaczenia jaka była kondycja finansowa dłużnika na dzień dokonywania darowizny, ale ma znaczenie jaka ona była na dzień wnoszenia do sądu pozwu.

Konkludując należało stwierdzić, iż Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy poczynił ustalenia faktyczne, dokonał prawidłowej wykładni przepisów, przyjmując wystąpienie przesłanek do uwzględnienia żądania pozwu.

Odnosząc się do drugiego ze stawianych przez pozwaną zarzutów, który dotyczył naruszenia przepisów postępowania w postaci art. 232 k.p.c. oraz art. 6 k.c. poprzez przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że powód udowodnił wszystkie okoliczności faktyczne stanowiące podstawę jego żądania, takie jak działanie dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela - również należy uznać go za chybiony. W uzasadnieniu apelacji R. M. (1) rozwijając ten zarzut podała bezzasadne przyjęcie przez Sąd Okręgowy wykazania przez powoda wszystkich okoliczności stanowiące podstawę jego roszczenia i bezpodstawne przyjęcie, że zostały spełnione wszystkie przesłanki z art. 527 k.c. w zw. z art. 528 k.c.

Sąd drugiej instancji zarzut ten uznaje za chybiony. W przedmiotowej sprawie powód winien udowodnić to, że był wierzycielem wobec R. M. (2), pokrzywdzenie wierzyciela i dokonanie rozporządzenia pod tytułem darmym. Powód okoliczności te udowodnił. Skoro więc pozwana przeczy tym ustaleniom winna wykazać te okoliczności. Pozwana tego jednak nie uczyniła, podnosząc niemalże w apelacji te same zarzuty co w pozwie. Zarzuty skarżącej wynikają zapewne z niezrozumienia istoty skargi pauliańskiej i zaskoczenia sytuacją, w której się znalazła. Skarga pauliańska ma chronić wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika. Jej istota sprowadza się do tego, że jeśli skutek czynności prawnej dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdemu z wierzycieli przysługuje prawo żądania uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego. Jej istotą jest samo ubezskuteczenie dokonanej czynności. Zgodnie z art. 532 k.c. wierzyciel, względem którego czynność prawna dłużnika została uznana za bezskuteczną, może z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej dochodzić zaspokojenia z przedmiotów majątkowych, które skutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły. Oznacza to, że powód może skierować egzekucję do darowanej nieruchomości.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację, jako bezzasadną.

O kosztach Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. stosownie do wyniku sprawy. Pozwana przegrała sprawę w postępowaniu apelacyjnym w całości, zatem stronie powodowej należał się zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 2700 zł. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika określone zostały na podstawie § 6 pkt 6, § 12 pkt 2 w zw. z § 6, § 2 i § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu kierując się niezbędnym nakładem czasu pracy radcy prawnego, rodzajem i stopniem zawikłaności sprawy. Wobec tego Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, o czym orzekł w punkcie II wyroku.

SSA Maria Iwankiewicz SSA Iwona Wiszniewska SSA Artur Kowalewski